

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SÖZLÜ ANLATIM DERSİNE VE SÖZLÜ ANLATIMA YÖNELİK TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Veli Savaş YELOK*

M. Eyyüp SALLABAŞ**

Öz

Dilin anlama ve anlatma olmak üzere iki boyutu vardır. Konuşma dilin anlatma boyutu içinde yer almakta ve kendini ifade etmenin temel aracını oluşturmaktadır. Tutum ise bireyin çevresindeki herhangi olgu veya nesneye karşı sahip olduğu tepki eğilimidir. Eğitim öğretim sürecinde öğrencilerin konuşma etkinliğine karşı olumlu tutum geliştirmesi beklenmektedir. Araştırmada, öğretmen adaylarının sözlü anlatıma ve Sözlü Anlatım dersine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin tutumlarında cinsiyet faktörünün etkili olup olmadığı da tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmaya 749 öğretmen adayı katılmıştır. Sonuçta öğretmen adaylarının çoğunlukla Sözlü Anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik olumlu tutum geliştirdikleri tespit edilmiş, cinsiyet değişkeninin tutumlar üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Dil eğitimi, tutum, sözlü anlatım, konuşma eğitimi

Abstract

Language has two dimensions which are understanding and telling. Speaking is included in telling dimension of the language and is considered as the basic tool for self-expression. Attitude is the tendency of the individuals to react to the cases or objects around them. Students are expected to improve a positive attitude towards speaking activity in education process. In this research, it is proposed to determine the attitudes of teacher candidates towards oral expression and Oral Expression course. Moreover, it is also aimed at finding out whether the gender of the teacher candidates affects their attitudes towards Oral Expression course and oral expression. 749 teacher candidates participated in study. As a result, it is determined that teacher candidates substantially develop a positive attitude towards Oral Expression course and oral expression, and gender variable has no effect on their attitudes.

Keywords: Language education, attitude, oral expression, speaking education

---

Yazışma adresi: * Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, vyelok@gazi.edu.tr;
** Arş. Gör., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü.

Giriş

Dil, sahip olduğu temel özellikler, kendine yüklenen mana ve görevler dikkate alınarak çeşitli şekillerde tarif edilmiştir. Aksan'a (2003: 11-55) göre dil, bir anda düşünülmemeyecek kadar çok yönlü, değişik açılardan bakılınca başka başka nitelikleri beliren ve bugün bile kimi sınırları çözülemeyen büyüklü bir varlıktır. Diğer taraftan dil; duygu, düşünce ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü ve çok gelişmiş bir dizgedir.

Dilin anlama ve anlatma olarak iki boyutu vardır. İnsanın hayatı boyunca edindiği bilgi, görüş, izlenim ve düşüncelerini karşısındakilere sözlü olarak aktarmasına konuşma denmektedir. Konuşma, dilin anlatma boyutu içinde yer almakta ve kendini ifade etmenin temel aracını oluşturmaktadır. Yazmayla birlikte dilin anlatım boyutunu oluşturan konuşma, yazıdan daha önce vardı ve yazının icadına kadar tek iletişim vasıtası olarak kullanılıyordu. Konuşma, iletişim vasıtalarının gelişmesiyle birlikte bugün de etkililiğini sürdürmektedir.

Hem toplumsal iletişimde hem de bir beceri olarak dil eğitiminde önemli bir yere sahip olan “Konuşma, insanın kendini ifade etmesi açısından çok önemli olduğu gibi Türkçe öğretiminin de temelini oluşturmaktadır. Çünkü konuşma, okuma-yazma gibi iki önemli faaliyetin de çıkış noktasıdır. Birey hayatının olduğu gibi toplum hayatının da hemen hemen her alanında konuşma, hayati bir önem taşımaktadır” (Temizyürek, 2004: 2771).

Konuşmanın dört önemli niteliği bulunmaktadır (Temizyürek vd. 2007a: 247-248):

- 1- Konuşmanın fiziksel niteliği: Konuşma ses dalgalarının boşlukta yayılması ile gerçekleşen bir süreçtir.
- 2- Konuşmanın fizyolojik niteliği: Konuşma, insanda var olan beyin, sinir sistemi, akciğerler, ses telleri, küçük dil, büyük dil, damak, dudak ve dişler gibi organların dengeli bir uyum içinde iş birliğiyle gerçekleşen bir süreçtir.
- 3- Konuşmanın psikolojik niteliği: Anlam bilimine (semantik) göre insanlar kavramların kendileri üzerinde değil o kavramlara ilişkin deneyimleri üzerinde düşünüp konuşmaktadır. Bu bakımdan konuşulunca dış dünyanın kendisi üzerine değil doğrudan doğruya dış dünyaya ilişkin tepkiler üzerine konuşulmuş olmaktadır.

4- Konuşmanın toplumsal niteliği: Konuşma, toplumsal hayatın bir ürünüdür. İnsanlar topluluk hâlinde yaşamaya başladıkları andan itibaren iletişim kurma ihtiyacı hissetmişlerdir. Konuşma, iletişim ihtiyacının sesli olarak giderilmesidir.

Diğer taraftan günümüzde yoğun olarak konuşmanın zihinsel niteliği üzerinde de durulmakta ve özellikle konuşma-bellek ilişkisi açıklanmaya çalışılmaktadır. İyi bir konuşmacının bilgiyi beyinde düzenli bir biçimde depolaması, bu bilgileri gerektiği yerde ve zamanda hızla aktarabilmesi gerekmektedir. Genellikle konuşmalarını beğendiğimiz, etkilendiğimiz, ikna edici bulduğumuz insanların bu özelliklerinin gelişmiş olduğu görülür. Bu yüzden konuşma ile bellek arasındaki ilişkinin başarı ile kurulması gerekmektedir (Yalçın, 2002:110).

Yine iyi bir konuşmacının bilgileri hafızasına gelişigüzel değil sistemli ve bilinçli bir şekilde depolaması gerekir. Düzenli bir şekilde depolanmayan bilgiler, konuşma esnasında geri çağrıldığında ulaşılamayarak çeşitli konuşma kusurlarına yol açar. Bilgileri hafızasından düzenli alamayan bir konuşmacı çeşitli anlamsız sesler çıkarır ve gereksiz duraklamalar yapmak zorunda kalır. Bu durum, akıcı, etkili ve anlamlı bir konuşma yapmayı güçleştirir.

Edinilen birikimlerin düzenli olarak aktarılması belleğin vazifesidir. Bilginin sınıflandırılması, hızlı giriş çıkış yapması için hafızanın iyi kullanılması gerekmektedir. Diğer becerilere oranla konuşmada beyin daha hızlı çalışmak zorundadır (Özbay, 2006: 103).

Öte yandan günlük hayattaki konuşmalarda dil kurallarına pek fazla dikkat edilmemektedir. Bu bakımdan konuşmalarda dil yanlışları bulunabilmektedir. Ancak ses ve vücut dilinin getirdiği imkânlarla konuşma zenginleşebilmektedir. Vurgu, ton, jest ve mimik konuşmanın gücünü artıran etkenlerdendir (Tozlu, 2005: 307). Başarılı bir konuşmada bulunması gereken başlıca unsurlar şunlardır (Yakıcı vd. 2005: 39-42):

- Geniş bilgi birikimi ve kültüre sahip olmak,
- Konuşma dilinin kurallarını ve inceliklerini iyi bilmek,
- İyi bir gözlemci ve araştırmacı olmak,
- Konuşmaları mantık süzgecinden geçirmek,
- Sözcük seçimi ve kullanımına özen göstermek,

- Sesi iyi kullanmak,
- Konuşma ortamı ve konuşulan kişilerin durumlarını göz önünde bulundurmak,
- Karşısındakinin konuşmasına saygı göstermek,
- Konuşmalarla davranışların uyumuna dikkat etmek,
- Konuşma için uygun konu belirlemek.

Öğrencilerin kimi zaman kendilerini tam ve doğru bir biçimde sözlü olarak ifade edemedikleri görülmektedir. Bu durum onların okudukları okul, öğretmenin nitelikleri ve çevreyle ilgili diğer etkenlerden kaynaklanabileceği gibi kendileri ile ilgili sebeplerden de kaynaklanabilir. Öğrencilerin geçmiş öğrenme yaşantıları, onların sözlü anlatıma karşı olumlu veya olumsuz tutum geliştirmelerine sebep olmaktadır.

Tutum, bireyin çevresindeki herhangi bir olgu veya nesneye karşı sahip olduğu tepki eğilimi olarak tarif edilebilir (İnceoğlu, 2000: 1). Krech (1965) tutum kavramını “bireyin yaşamındaki bir olaya karşı güdüsel, duygusal, algısal ve zihinsel süreçlerinin kalıcı ve sürekli bir örgütlenmesi” olarak tanımlamaktadır. Smith’e (1968) göre tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli biçimde oluşturan bir eğilimdir. Alport’a (1935) göre tutum, bireyin bütün nesnelere karşı göstereceği tepkiler ve durumlar üzerinde yönlendirici veya etkin bir güç oluşturan, ussal ve sinirsel bir davranışta bulunmaya hazır olma hâlidir (Aktaran: Bağcı, 2007).

Kâğıtçıbaşı (1983: 85) tutum hakkında şunları sıralamaktadır: a. Tutum, bir bireye aittir. b. Tutum, bireye atfedilen bir eğilimdir. Yani tutum doğrudan gözlenebilen bir özellik değil ancak bireyin gözlenebilen davranışlarından dolayı olarak varsayılan ve o bireye atfedilen bir eğilimdir. c. Tutum, psikolojik bir objedir. Herhangi bir durum bazıları için bir tutum objesi olduğu hâlde, başka bir birey için olmayabileceği gibi herhangi bir obje nitelik değiştirerek bir kimse için psikolojik bir obje hâline gelebilir.

Tutumların duygu, düşünce ve davranış olmak üzere üç ögesi vardır. Çevre ile ilgili, duyum ve deneyimlerin sınıflandırılmasının yanı sıra bu sınıflandırmaların olumlu, olumsuz olaylarla, arzulanın ya da arzulanmayan amaçlarla ilişkilendirilmesi söz konusudur. Böyle bir ilişkinin varlığı, tutumun duygusal ögesini temsil eder. Zihinsel öge bireyin düşünme süreçlerinde kullandığı bir sınıflama, yani bilgilerin gruplandırılması olgusudur. Bu gruplamalar, bireyin

birbirinden net bir şekilde uyarılara karşı tepkilerinde gösterdikleri farklılıkları ifade eder. Davranışsal öge, bireyin belli bir uyarıcı grubundaki tutum konusuna karşı davranış eğilimini yansıtır. Bu davranış eğilimleri sözler ya da diğer hareketlerden gözlemlenebilir (İnceoğlu, 2000: 8-10).

Tutumlar bireyin eğitim sürecinde çok önemli bir yer tutar; zira eğitim öğretim sürecinin etkililiğinin artması, öğrencilerin okula, öğretmene, derslere ve diğer eğitim öğretim unsurlarına yönelik olumlu eğilim göstermesine bağlıdır. Eğitim öğretim süreci içinde sözlü anlatım etkinliğine ve bu bağlamda Sözlü Anlatım dersine karşı da olumlu bir bakış açısı kazandırılması beklenmektedir. Bireyin sözlü anlatıma karşı olumlu tutum geliştirmesi sadece okuldaki eğitimle sağlanamaz. Tutumların doğuştan kazanılmayıp sonradan öğrenildiği dikkate alındığında, sözlü anlatıma yönelik olumlu tutum geliştirmek sadece okul ve öğretmenin başaracağı bir görev değildir. Konuşma, bireyin bütün hayatı boyunca kullanacağı ve ihtiyaç duyacağı çok yönlü bir bilişsel etkinliktir.

Bugüne kadar öğretmen adaylarının sözlü anlatıma ve Sözlü Anlatım dersine karşı tutumlarını ortaya koyan bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu çalışmada, öğretmen adaylarının sözlü anlatıma ve Sözlü Anlatım dersine karşı tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin tutumlarında cinsiyet faktörünün etkili olup olmadığı da tespit edilmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Betimsel (tasvirî) nitelikteki bu araştırmanın yöntemi alan araştırmasıdır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar (Karasar, 2003).

Problem

Araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının sözlü anlatıma ve Sözlü Anlatım dersine karşı tutumlarını tespit etmektir.

Alt Problem

Cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının sözlü anlatıma ve Sözlü Anlatım dersine yönelik tutumlarına tesir edip etmediğini belirlemektir.

Çalışma Grubu

Araştırmaya katılan çalışma grubu; Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesinin Resim-İş Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Arapça Öğretmenliği, Görme Engelliler Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Müzik Öğretmenliği bölümlerinde ve Beden Eğitimi ve Spor Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören 749 öğretmen adaydır.

Varsayımlar

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının kendilerine verilen tutum ölçeklerini samimiyetle işaretledikleri varsayılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Öğrencilerin sözlü anlatıma ve Sözlü Anlatım dersine yönelik tutumlarını belirlemek üzere, onlara genel olarak sözlü anlatım ve özel olarak da Sözlü Anlatım dersiyle ilgili düşüncelerini ifade ettikleri birer düz yazı yazdırılmıştır ve ilgili yazılardan tutum maddeleri tespit edilmiştir. Tespit edilen 54 tutum maddesiyle 103 öğrenci üzerinde ön uygulama yapılmış, böylece ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği tespit edilmiştir.

Araştırmada kullanılan “Sözlü Anlatım Dersine ve Sözlü Anlatıma Yönelik Tutum Ölçeği”nde 30 madde bulunmaktadır. Bu maddeler “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde ve olumlu maddeler 1-2-3-4-5, olumsuz maddeler ise 5-4-3-2-1 olmak üzere beşli likert tipinde derecelendirilmiştir.

Likert tipi ölçeklerin güvenilirliğini ölçmek için kullanılan Cronbach Alfa katsayısı, araştırmamızda kullanılan “Sözlü Anlatım Dersine ve Sözlü Anlatıma Yönelik Tutum Ölçeği”nin iç tutarlılığını belirlemek için hesaplanmıştır. Alfa katsayısı, ölçek içinde bulunan maddelerin iç tutarlılığının (homojenliğinin) bir ölçüsüdür. Diğer bir deyişle, alfa katsayısı ile ölçekte yer alan k tane sorunun türdeş bir yapıyı açıklamak ya da sorgulamak üzere bir bütün oluşturup oluşturmadıklarının sorgulanması konusunda bilgi elde edilmektedir. İlgili ölçeğin katsayısı ne kadar yüksek olursa bu ölçekte bulunan maddelerin o ölçüde birbirleriyle tutarlı ve aynı özelliğin öğelerini yoklayan maddelerden oluştuğu ya da tüm maddelerin o ölçüde birlikte çalıştığı yorumu yapılabilir. “Sözlü Anlatım Dersine ve Sözlü Anlatıma

Yönelik Tutum Ölçeği'nin maddelerine ilişkin Cronbach Alfa katsayısı $\alpha = 0.71$ olarak bulunmuştur. Bu sonuç ölçeğin güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2006). Ölçeğin geçerliliği faktör analizi ile tespit edilmiştir. I. faktör analizi sonuçları ekte sunulmuştur. .30'un altında kalan maddeler ölçekten çıkarılmış, yapılan ikinci faktör analizinde ölçek maddelerinin iki faktörde toplandığı görülmüştür.

Tablo 1

Sözlü Anlatım Dersine ve Sözlü Anlatıma Yönelik Tutum Ölçeği Faktör Yükleri

Madde numarası	Faktör 1 (Sözlü Anlatım)	Faktör 2 (Sözlü Anlatım Dersi)
33	78	
15	74	
19	72	
32	70	
24	68	
10	64	
6	64	
2	62	
25	61	
4	59	
37	52	
18	51	
29	49	
12		82
13		78
38		77
31		76
21		72
35		69
40		67
34		63
11		61
26		59
28		56
39		56
17		55
14		53
41		53
47		50
50		42

Faktör analizi sonuçlarına göre, 30 maddenin faktör yük değerleri 0.82 ilâ 0.42 arasında değişmektedir. Açıklanan varyans % 72,64'tür.

Geçerli ve güvenilir çıkan 30 maddelik tutum ölçeği öğrencilere uygulanmıştır. Anket formu aracılığıyla ayrıca öğrencilerin cinsiyetleri ile ilgili bilgi de alınmıştır. Öğrencilerin Sözlü Anlatım dersi ve sözlü anlatıma ilişkin tutumları belirlendikten sonra cinsiyet değişkeninin tutum toplam puanlarında anlamlı fark oluşturup oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya temel teşkil eden veriler, Sözlü Anlatım dersine ve sözlü anlatıma ilişkin tutum ölçeğinden elde edilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın amaçları doğrultusunda toplanan veriler, verilerin özelliklerine uygun analiz teknikleri ve SPSS - 11.5 programı kullanılarak çözümlenmiş; bulgular, tablolar hâlinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Elde edilen verilerin iki değişken arasındaki anlamlılığını test etmek için verilere t testi uygulanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin tutum ölçeğine verdikleri cevaplar, faktör yükleri de göz önüne alınarak sunulmuştur. Yapılan faktör analizi sonucunda tutum ölçeğinin iki faktör yükünden oluştuğu anlaşılmıştır. Bunlar Sözlü Anlatım dersine yönelik tutumlar ve sözlü anlatıma yönelik tutumlardır. Bu faktör yüklerinin her birine ait bulgu ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 2

Öğretmen Adaylarının Sözlü Anlatım Dersine ve Sözlü Anlatıma Yönelik Tutumları

Tutum Ölçeği Maddeleri	Cevap Seçenekleri									
	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Tam olarak istediklerimi anlatamadığım için kendimi sözlü olarak ifade etmeyi sevmiyorum.	210	28,0	269	35,9	99	13,2	135	18,0	36	4,8
2. Yanlış anlaşılacağımı düşündüğüm için konuşmayı sevmiyorum.	227	30,3	323	43,1	88	11,7	95	12,7	16	2,1
3. Konuşurken heyecanlandığım için kendimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanmıyorum.	195	26,0	270	36,0	105	14,0	143	19,1	36	4,8
4. Kendimi sözlü olarak ifade etmek beni rahatlatıyor.	25	3,3	75	10,0	117	15,6	358	47,8	174	23,2
5. Sosyal hayatta başarılı olabilmem için Sözlü Anlatım dersi önemlidir.	12	1,6	24	3,2	59	7,9	295	39,4	359	47,9
6. Meslek hayatımda başarılı olabilmem için Sözlü Anlatım dersinin önemli olduğunu düşünüyorum.	15	2,0	24	3,2	48	6,4	259	34,6	403	53,8
7. Karşımızdaki insanları etkilemek için Sözlü Anlatım dersi gereklidir.	14	1,9	35	4,7	64	8,5	299	39,9	337	45,0

8. Kendimi sözlü olarak ifade edebilmek için Sözlü Anlatım dersine gerek olmadığını düşünüyorum.	268	35,8	269	35,9	114	15,2	65	8,7	33	4,4
9. Kendimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanmıyorum.	207	27,6	276	36,8	125	16,7	108	14,4	33	4,4
10. Sözlü Anlatım dersinin kendimi tam ve doğru ifade etmeme yardımcı olduğunu düşünüyorum.	24	3,2	62	8,3	124	16,6	354	47,3	185	24,7
11. Kendimi sözlü olarak ifade etmek bana güven veriyor.	22	2,9	56	7,5	113	15,1	349	46,6	209	27,9
12. Hata yapmaktan çekindiğim için sözlü anlatımdan hoşlanmıyorum.	172	23,0	271	36,2	151	20,2	128	17,1	27	3,6
13. Sözlü Anlatım dersi konuşma kurallarını öğrenmemi sağladı.	27	3,6	94	12,6	150	20,0	344	45,9	134	17,9
14. Kendimi sözlü olarak ifade etmek beni rahatsız ediyor.	222	29,6	316	42,2	114	15,2	74	9,9	23	3,1
15. Konuşurken kendimi özgür hissetmiyorum.	188	25,1	264	35,2	136	18,2	119	15,9	42	5,6
16. Sözlü Anlatım dersinde işlenen konuların günlük hayatta bana yardımcı olacağını düşünüyorum.	27	3,6	52	6,9	106	14,2	355	47,4	209	27,9

17. Sözlü Anlatım dersinin günlük hayatımıza en çok katkı sağlayan derslerden biri olduğunu düşünüyorum.	19	2,5	54	7,2	146	19,5	325	43,4	205	27,4
18. Güzel ve etkili konuşmayı seviyorum.	14	1,9	34	4,5	62	8,3	344	45,9	295	39,4
19. Sözlü Anlatım dersi sayesinde iyi bir konuşmacı olabileceğimi düşünüyorum.	29	3,9	75	10,0	184	24,6	288	38,5	173	23,1
20. Topluluk karşısında konuşmayı sevmiyorum.	114	15,2	194	25,9	181	24,2	177	23,6	83	11,1
21. Kendimi sözlü olarak ifade etmede yeterli olduğumu düşünmüyorum.	95	12,7	202	27,0	190	25,4	197	26,3	65	8,7
22. Sözlü anlatım derslerinde sıkılırım.	149	19,9	301	40,2	163	21,8	99	13,2	37	4,9
23. Sözlü Anlatım dersine zorunlu olduğu için katılırım.	183	24,4	306	40,9	120	16,0	103	13,8	37	4,9
24. Sözlü Anlatım dersinde ön plana çıkmaktan sakınırım.	145	19,4	243	32,4	168	22,4	155	20,7	38	5,1
25. Fakülte ders programları arasında Sözlü Anlatım dersi gerekli değildir.	272	36,3	285	38,1	75	10,0	77	10,3	40	5,3
26. Sözlü Anlatım öğretmen adayları	24	3,2	41	5,5	79	10,5	261	34,8	344	45,9

için önemli ve gerekli bir derstir.										
27. Sözlü Anlatım dersini almak bir öğretmen adayı için zaman kaybıdır.	377	50,3	244	32,6	59	7,9	48	6,4	21	2,8
28. Sözlü Anlatım dersi zorunlu olmasa dersi almam.	232	31,0	275	36,7	123	16,4	74	9,9	45	6,0
29. Sözlü Anlatım dersine sadece sınıf geçmek için çalışırım.	189	25,2	306	40,9	104	13,9	106	14,2	44	5,9
30. Sözlü Anlatım dersinde öğrendiğim her yeni konu kendime olan güvenimi artırıyor.	24	3,2	55	7,3	151	20,2	314	41,9	205	27,4

1. Sözlü Anlatım Dersine Yönelik Tutumlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo-2'deki tutum maddelerine verilen cevaplar incelendiğinde; bu faktör yükünde öğretmen adaylarının en yüksek oranda “*Meslek hayatımda başarılı olabilmem için Sözlü Anlatım dersinin önemli olduğunu düşünüyorum.*” maddesinde olumlu görüş belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin % 88,4’ü olumlu, % 5,2’si olumsuz tutum belirtmiş; % 6,4’ü ise kararsız kalmıştır. Bu sonuç, öğretmen adaylarının meslek hayatlarında Sözlü Anlatım dersinin önemine inandıklarını göstermektedir.

Öğretmen adaylarının ikinci yüksek oranda olumlu tutum belirttikleri madde “*Sosyal hayatta başarılı olabilmem için Sözlü Anlatım dersi önemlidir.*” maddesidir. Öğrencilerin % 87,3’ü maddeye olumlu görüş belirtmiş, % 4,8’i olumsuz görüş belirtmiş, % 7,9’u ise kararsız kalmıştır. Adayların meslek hayatlarından sonra sosyal hayatta da Sözlü Anlatım dersinin önemine inanmaları, dersin amaçlarının öğretmen adayları tarafından da idrak edildiğinin göstergesi olarak kabul edilebilir.

Öğretmen adaylarına yöneltilen olumsuz tutum maddelerinden biri “*Sözlü Anlatım dersini almak bir öğretmen adayı için zaman kaybıdır.*” maddesidir. Adayların % 82,9’u bu tutum maddesine olumsuz görüş belirtmiş, % 9,2’si olumlu görüş belirtmiş, % 7,9’u kararsız kalmıştır. Öğrencilerin Sözlü Anlatım dersini zaman kaybı olarak görmemeleri dersin gerekliliğine inanmaları açısından önemlidir.

Öğretmen adaylarının % 80,7'si, “Sözlü Anlatım dersinin öğretmen adayları için önemli ve gerekli bir ders” olduğuna inanırken, adayların % 8,7'si bu görüşe katılmadığını ifade etmiş, % 10,5'i ise kararsız kalmıştır. Öğrencilerin bu tutumu bir üst maddedeki tutum maddesiyle de örtüşmektedir.

Öğrencilerin % 79,9'u “Karşımızdaki insanları etkilemek için Sözlü Anlatım dersi gereklidir.” derken, % 6,6'sı bu görüşe katılmamış, % 8,5'i ise kararsız kalmıştır. Öğrencilerin sözlü iletişimde, karşısındakileri etkilemek için Sözlü Anlatım dersinin faydalı ve gerekli olduğuna inanmaları, dersin amaçlarından birine ulaşmakta olduğu şeklinde yorumlanabilir.

“Sözlü Anlatım dersinde işlenen konuların günlük hayatta bana yardımcı olacağını düşünüyorum.” maddesine öğrencilerin % 75,3'ü olumlu, % 10,5'i olumsuz görüş bildirmiş, % 14,2'si ise kararsız kalmıştır. Öğretmen adaylarının % 70,8'i “Sözlü Anlatım dersinin günlük hayatımıza en çok katkı sağlayan derslerden biri olduğunu düşünüyorum.” derken, % 9,7'si bu görüşe katılmamış, % 19,5'i kararsız kalmıştır. Bu sonuç Sözlü Anlatım dersinin içeriğinin öğretmen adaylarını hayata hazırlamada yardımcı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmen adaylarının % 74,4'ü “Fakülte ders programları arasında Sözlü Anlatım dersi gerekli değildir.” maddesine katılmadığını ifade etmiş, % 15,6'sı bu görüşe katılmış, % 10'u ise kararsız kalmıştır. Bu sonuç, öğretmen adaylarının aldıkları diğer dersler arasında da Sözlü Anlatım dersinin önemli olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

“Sözlü Anlatım dersinin kendimi tam ve doğru ifade etmeme yardımcı olduğunu düşünüyorum.” maddesine öğretmen adaylarının % 72'si olumlu görüş belirtmiş, % 11,5'i olumsuz görüş belirtmiş, % 16,6'sı ise kararsız kalmıştır. Öğretmen adaylarının % 71,7'si “Kendimi sözlü olarak ifade edebilmek için Sözlü Anlatım dersine gerek olmadığını düşünüyorum.” maddesine katılmazken, % 13,1'i bu görüşe katılmış, % 15,2'si ise kararsız kalmıştır. Her iki madde de öğretmen adaylarının kendilerini konuşarak tam ve doğru bir biçimde ifade etmelerinde Sözlü Anlatım dersinin gerekli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin % 69,3'ü “Sözlü Anlatım dersinde öğrendiğim her yeni konu kendime olan güvenimi artırıyor.” derken, % 10,5'i bu görüşe katılmamış, % 20,2'si ise kararsız kalmıştır. Bu sonucu öğrencilerin kendilerini sözlü olarak ifade etmelerinde Sözlü Anlatım dersinin kendilerine güven verdiği şeklinde yorumlamak mümkündür.

Öğretmen adaylarının % 15,9'u "*Sözlü Anlatım dersi zorunlu olmasa dersi almam.*" derken, % 67,7'si bu görüşe katılmadığını ifade etmiş, % 16,4'ü ise kararsız kalmıştır. "*Sözlü Anlatım dersine zorunlu olduğu için katılırım.*" maddesine öğrencilerin % 65,3'ü olumsuz tutum belirtmiş, % 18,7'si olumlu tutum belirtmiş, % 16'sı ise kararsız kalmıştır. "*Sözlü Anlatım dersine sadece sınıf geçmek için çalışırım.*" maddesine ise öğrencilerin 66,1'i katılmadığını ifade etmiş, % 20,1'i katılmış, % 13,9'u ise kararsız kalmıştır. Bu sonuçlar öğretmen adaylarının büyük kısmının Sözlü Anlatım dersini sadece zorunlu olduğu için değil gerekliliğine inandıkları için de aldıkları ve bu derse devam ettikleri biçiminde yorumlanabilir. Diğer taraftan kararsızların ve olumsuz tutum geliştirenlerin oranının öğrencilerin yaklaşık 1/3'ünü oluşturması dikkate değer bir durumu ortaya koymaktadır.

"*Sözlü Anlatım dersi konuşma kurallarını öğrenmemi sağladı.*" maddesine öğrencilerin % 63,8'i olumlu, % 16,2'si olumsuz görüş bildirmiş, % 20'si ise kararsız kalmıştır. Öğretmen adaylarının % 61,6'sı "*Sözlü Anlatım dersi sayesinde iyi bir konuşmacı olabileceğimi düşünüyorum.*" derken, % 13,9'u olumsuz görüş belirtmiş, % 24,6'sı kararsız kalmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin büyük kısmı, konuşma kurallarını öğrenmelerinde Sözlü Anlatım dersinin önemli bir yerinin olduğunu düşünürken, iyi bir konuşmacı olabilmelerinde Sözlü Anlatım dersinin etkili olduğunu belirtmektedirler.

Öğretmen adayları "*Sözlü Anlatım dersinde ön plana çıkmaktan sakınırım.*" maddesine % 51,8 oranında katılmadığını ifade etmiş, % 25,8 oranında bu görüşe katılmış, % 20,4 oranında ise kararsız kalmıştır. Sonuçlara bakıldığında öğrencilerin yarısına yakını bu maddede olumlu tutum geliştirmemiştir. Bu durumda, Sözlü Anlatım dersinin, öğrencilerin ön plana çıkmalarında gereken serbestlik, cesaret ve öz güveni sağlayamadığı yorumu yapılabilir.

2. Sözlü Anlatıma Yönelik Tutumlar Konusundaki Bulgular ve Yorumlar

Bu faktör yükünde öğretmen adaylarının % 85,3'ü "*güzel ve etkili konuşmayı sevdiğini*" belirtirken, % 6,4'ü olumsuz görüş belirtmiş, % 8,3'ü ise kararsız kalmıştır. Bu sonuç, öğretmen adaylarının sözlü anlatıma yönelik olumlu tutum gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin % 74,4'ü "*Kendimi sözlü olarak ifade etmek bana güven veriyor.*" maddesine olumlu, % 10,4'ü olumsuz görüş bildirmiş, % 15,1'i ise kararsız kalmıştır. Bu sonuç, öğretmen adaylarının kendilerini sözlü olarak ifade

etmelerinde gereken yeterliliğe ulaştıklarında kendilerine güven duydukları biçiminde yorumlanabilir.

“Yanlış anlaşılacağıma düşündüğüm için konuşmayı sevmiyorum.” maddesine öğretmen adaylarının % 73,1’i katılmamış, % 14,8’i katılmış, % 11,7’si ise kararsız kalmıştır. Bu maddeyi bir önceki maddede yer alan güven hissiyle birlikte yorumlamak mümkündür. Bu sonuca göre öğretmen adaylarının büyük bir bölümünün yanlış anlaşılma korkusu hissetmeden kendilerini sözlü olarak ifade edebildikleri yorumu yapılabilir.

Öğrenciler % 13 oranında “Kendimi sözlü olarak ifade etmek beni rahatsız ediyor.” derken, % 71,8 oranında bu görüşe katılmamış, % 15,2 oranında ise kararsız kalmıştır. Yine öğrencilerin % 71’i “Kendimi sözlü olarak ifade etmek beni rahatlatıyor.” derken, % 13,3’ü bu görüşe katılmamış, % 15,6’sı ise kararsız kalmıştır. Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini sözlü olarak ifade ettiklerinde rahatladıklarını ortaya koymaktadır.

“Kendimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanmıyorum.” maddesine öğrencilerin % 64,4’ü olumsuz, % 18,8’i olumlu görüş belirtmiş, % 16,7’si ise kararsız kalmıştır. Öğrencilerin “Tam olarak istediklerimi anlatamadığım için kendimi sözlü olarak ifade etmeyi sevmiyorum.” maddesine % 63,9 oranında olumsuz, % 22,8 oranında olumlu tutum belirttikleri, % 13,2 oranında da kararsız kaldıkları tespit edilmiştir. Bu sonuçlar öğrencilerin büyük bölümünün duygu ve düşüncelerini sözlü olarak ifade etmekten hoşlandıklarını ortaya koyarken yaklaşık 1/3’ünün ise kendilerini sözlü olarak ifade etmeyi sevmediğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin % 62,1’i “Konuşurken heyecanlandığım için kendimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanmıyorum.” derken, % 23,9’u bu görüşe katılmamış, % 14’ü ise kararsız kalmıştır. Bu sonuç, öğrencilerin büyük bölümünde heyecanlanmanın sözlü anlatımda olumsuz hisler uyandırmadığını ortaya koyarken, kararsız ve olumsuz düşünen öğrencilerin oranı düşünüldüğünde heyecanlandığından dolayı sözlü anlatımdan hoşlanmayan öğrencilerin bu hislerini yenmeleri için önlemler alınması gerektiği şeklinde de yorumlanabilir.

Öğretmen adayları “Konuşurken kendimi özgür hissetmiyorum.” maddesine % 60,3 oranında katılmadığını, % 21,5 oranında katıldığını ifade etmiş, % 18,2 oranında ise kararsız kalmıştır. Bu sonuçları, öğretmen adaylarının büyük bölümünü kendilerini konuşurken özgür hissettikleri şeklinde görmek mümkünken, olumsuz düşünen öğrencilerin konuşurken sınıf ortamında veya sosyal hayatta çeşitli baskılar altında buldukları biçimde de yorumlamak mümkündür.

“Sözlü Anlatım derslerinde sıkılırım.” maddesine öğretmen adayları % 18,1 oranında katılırken, % 60,1 oranında katılmamış, % 21,8 oranında ise kararsız kalmıştır. Öğretmen adayları bu maddeye her ne kadar önemli oranda olumsuz görüş belirtirler de Sözlü Anlatım derslerinde öğretmen adaylarının dikkat çekici bir kısmının sıkıldıklarını göz önünde bulundurmak gerekir.

“Hata yapmaktan çekindiğim için sözlü anlatımdan hoşlanmıyorum.” maddesine öğrencilerin % 59,2 oranında katılmadıkları görülürken, % 20,7 oranında katıldıkları, % 20,2 oranında ise kararsız kaldıkları tespit edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin hata yapma korkularının onların sözlü anlatımlarını rahat bir şekilde yapmalarını olumsuz etkilediği yorumunu yaptırabilir.

Öğrencilerin % 41,1’inin “Topluluk karşısında konuşmayı sevmiyorum.” maddesine katılmadığı, % 34,7’sinin katıldığı, % 24,2’sinin ise kararsız kaldığı belirlenmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında, öğrencilerin topluluk karşısında konuşma yaparken kendilerine yeterince güvenmedikleri yorumu yapılabilir.

“Kendimi sözlü olarak ifade etmede yeterli olduğumu düşünmüyorum.” maddesine öğretmen adayları % 39,7 oranında katılmamış, % 35 oranında katılmış, % 25,3 oranında ise kararsız kalmıştır. Öğretmen adaylarının cevapları dikkate alındığında sözlü anlatım becerilerinde hâlâ eksikleri olduğunu düşündükleri görülmektedir.

3. Cinsiyet Değişkeninin Öğretmen Adaylarının Tutum Puanlarına Etkisine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo-3, öğretmen adaylarının tutum puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçlarını ortaya koymaktadır.

Tablo 3

Öğrencilerin Sözlü Anlatım Dersine ve Sözlü Anlatıma Yönelik Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılığını Belirlemeye Yönelik t-testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Tutum Puanı	Kız	456	91,296	9,929	-,488	747	,625
	Erkek	293	92,692	11,401			

Tablo-3'te, öğretmen adaylarının Sözlü Anlatım dersine ve sözlü anlatıma ilişkin toplam tutum puanlarının cinsiyete göre t-testi sonuçları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde, öğrencilerin tutum puan ortalamasının kızlar için 91.296; erkekler için 92.692 olduğu görülmektedir. Buna göre öğretmen adaylarının toplam tutum puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle, öğretmen adaylarının çoğunlukla sözlü anlatıma ve Sözlü Anlatım dersine yönelik olumlu tutum geliştirdiklerini söylemek mümkündür.

Sözlü Anlatım dersine yönelik tutumlara bakıldığında; öğrencilerin meslek hayatlarında ve sosyal hayatta Sözlü Anlatım dersinin olumlu katkısının olduğuna inandıkları görülmektedir. Ayrıca öğretmen adayları; Sözlü Anlatım dersini zaman kaybı olarak görmemekte, bu dersin hem öğretmen adayları hem de karşımızdaki insanları etkilemek için önemine ve gerekliliğine inanmaktadırlar. Öğretmen adayları, dersin içeriğinin de günlük hayata olumlu katkısının olduğu belirtmektedirler.

Yine sonuçlara bakıldığında, diğer derslerle kıyaslandığında Sözlü Anlatım dersinin gerekli olduğuna inandıkları görülmektedir. Bu sonuç, öğretmen adaylarının farklı bölümlerde okumaları ve alan derslerinin yoğunluğu dikkate alındığında, onların Sözlü Anlatım dersinin önemini farkında olduklarını göstermektedir.

Konuşma becerisi temel dil becerilerinden biridir, günlük hayatta kendimizi ifade etmekte en fazla sözlü anlatımı kullanırız. Bu becerinin eğitiminde amaç; kişinin kendisini tam, doğru ve anlaşılır olarak sözle ifade etmesidir. Araştırma sonuçları öğretmen adaylarının, Sözlü Anlatım dersinin kendilerini tam ve doğru olarak ifade etmelerine yardımcı olduğunu düşündüklerini ortaya koymaktadır.

Sözlü Anlatım dersi öğretmen yetiştiren fakültelerde zorunlu olarak her bölümde okutulmaktadır. Araştırma sonuçları, öğrencilerin bu zorunluluktan rahatsız olmadıklarını, zorunlu olmasa bile dersi alabileceklerini ve derse sadece sınıf geçme kaygısıyla çalışmadıklarını belirttiklerini göstermektedir. Öğrencilerin Sözlü Anlatım dersine karşı olumlu tutum sergilemeleri, alan dersleri yanında öğretmenlik formasyonlarına ve sosyal hayatta kendilerine katkı sağlayacak olan bu derse ihtiyaç hissettiklerini göstermesi bakımından önemlidir.

Sözlü Anlatım derslerinde öğrencilere konuşma kuralları öğretilmekte ve çeşitli etkinliklerle bu kuralların uygulamaya geçirilmesine çaba sarf edilmektedir. Bulgulara göre öğretmen adaylarının büyük kısmı, derste öğrendikleri konuların konuşma kurallarını öğrenmelerini ve konuşurken kendilerine güven duymalarını sağladığını belirtmektedir. Diğer taraftan öğretmen adaylarının büyük bölümü Sözlü Anlatım derslerinde sıkılmadıklarını ve ön plana çıkmaktan sakınmadıklarını söyleseler de bunun aksi yönde görüş bildirenler ve kararsız kalanlar azımsanmayacak kadar çoktur. Bu durum Sözlü Anlatım derslerinde öğrencilerin ilgisini çekecek ve sınıfın tamamını aktif hâle getirecek faaliyetlerin yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Öğretmen adaylarının sözlü anlatıma yönelik tutumlarına bakıldığında ise çok yüksek bir oranda güzel ve etkili konuşmayı sevdiğini belirttikleri görülmektedir. Yine sonuçlara göre öğretmen adaylarının, duygu ve düşüncelerini sözlü olarak ifade etmelerinin kendilerine güven verdiğini ve konuşurken yanlış anlaşılmaktan korkmadıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Konuşma eğitiminde amaç, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini dil kurallarına uygun, doğru ve etkili bir biçimde anlatma yeteneği kazandırmaktır (Aktaş ve Gündüz, 2001). Sonuçlardan hareketle, öğrencilerin tutumlarının bu doğrultuda olduğunu söylemek mümkündür.

Kişiler arasında bilgi, duygu, düşünce, istek ve hayallerin aktarılması anlamına gelen iletişim, toplum içinde yaşayan insanın kendisini doğru, güzel ve etkili bir şekilde anlatabilmesi için mutlaka gerekli bir süreçtir (Temizyürek, 2007 b: 116). Bulgular dikkate alındığında, öğretmen adaylarının kendilerini sözlü olarak ifade etmelerinin onları rahatlattığını belirttikleri görülmektedir. Bu durum iletişim kurma ve kendini ifade etme ihtiyacının bir göstergesi olarak algılanabilir.

Öğretmen adaylarının, tam olarak istediklerini anlatamama düşüncesi ve konuşurken heyecanlanma durumlarından ötürü yaklaşık 1/3'ünün olumsuz yahut kararsız bir tutum sergiledikleri görülmektedir. Bu durumun üstesinden gelinmesi ancak daha fazla konuşma etkinliği yapmakla mümkündür.

Yine öğretmen adaylarının yaklaşık 1/3'ü, konuşurken kendini özgür hissetmeme ve hata yapmaktan çekindiği için sözlü anlatımdan hoşlanmama tutumlarında kararsızdır veya olumsuz düşünmektedir. Bu durum sınıf ortamında yeterince rahat olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu konuda ders öğretim elemanlarına önemli görevler düşmektedir. Öğrencilere kendilerini rahatlıkla ifade edebilecekleri bir sınıf ortamı oluşturulmalıdır.

Öğretmen adaylarının ancak üçte biri kendini sözlü olarak ifade etmede yeterli görmekte ve topluluk karşısında konuşmayı sevmektedir. Öğrencilerin bu yetersizlik inancı, anlatımlarının ardından sınıf içinde veya öğretim elemanı tarafından gösterilen olumsuz tepkiler sebebiyle oluşmuş olabilir. Aynı şekilde uygulama eksikliği sebebiyle topluluk karşısındaki konuşmalarda aksaklıklar görülebilir ve topluluğun konuşma kusurlarına verdiği olumsuz tepkiler öğrencideki kendine güven eksikliğini derinleştirebilir.

Araştırmada alt problem olarak öğrencilerin cinsiyetlerinin tutum puanları üzerinde bir etkisinin olup olmadığı belirlenmek istenmiştir. Araştırma bulguları, öğrenci cinsiyetlerinin öğrencilerin sözlü anlatım ve Sözlü Anlatım dersi tutum puanları üzerinde etkili olmadığını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, her beceride olduğu gibi dil becerilerinde de en önemli husus, becerilerin ancak çok fazla uygulama yaparak alışkanlık hâline geleceği gerçeğidir. Bu uygulamalara örneğin, kendini tanıma çalışmalarıyla başlanabilir. Diğer taraftan öğrencilere hazırlıklı ve hazırlıksız konuşmalar yaptırılarak hem günlük hayata hem de meslek hayatlarına sözlü anlatım açısından katkı sağlayacak etkinliklerde bulunmaları sağlanabilir. Yapılacak uygulamalarda; ikna etme, eleştirel konuşma, güdümlü konuşma, tartışma, yaratıcı konuşma, tümevarım, tümdengelim, empati kurma vb. yöntem ve tekniklerden faydalanılabilir.

Sözlü Anlatım dersinde öğretim elemanına da önemli görevler düşmektedir. Öğretim elemanı, sınıf içinde öğrencilerin çeşitli baskılardan sıyrılarak rahat bir konuşma yapabileceği rahat bir ortam oluşturmalıdır. Sözlü anlatımın teorik bilgilerinin yanı sıra bol miktarda uygulama çalışmalarına yer verilerek öğrencilerin topluluk karşısında konuşma eksiklikleri giderilmeli, konuşma yanlışları öğrencilerin heveslerini kırmadan düzeltilmelidir.

Kaynaklar

- Aksan, D. (2003). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aktaş Ş. ve Gündüz O. (2001). *Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Bağcı, H. (2007). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazılı Anlatım Derslerine Yönelik Tutumları ile Yazma Becerileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- İnceoğlu, M. (2000). *Tutum-Algı İletişim*. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Kâğıtçıbaşı, Ç. (1985). *İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Kalaycı, Ş. (2006). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Kalaycı Ş. (Ed.). *Faktör Analizi*. s. 321-331. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.
- Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2007 a). *Konuşma Eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Temizyürek, F. (2007 b). İlköğretim İkinci Kademedede Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(2), 113-131.
- Temizyürek, F. (2004). *Türkçe Öğretiminde Konuşma Eğitiminin Yeri ve Önemi*, XII. Eğitim Bilimleri Kongresi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, C.4, s. 2769-2784, Ankara.
- Tozlu, N. (2005). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Calp M. (Ed.). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Yakıcı, A., Yücel, M., Dođan M., ve Yelok, V. S. (2005). *Üniversiteler İçin Türkçe-2: Sözlü Anlatım*. Ankara: Bilge Yayınları.
- Yalçın, A. *Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Ek:

	Maddeler	I. Faktör Analizi
1	Sözlü Anlatım dersi kendimi ifade etmem için yeterli değil.	.36
2	Tam olarak istediklerimi anlatamadığım için kendimi sözlü olarak ifade etmeyi sevmiyorum.	.43
3	Daha samimi olduğu için kendimi sözlü olarak ifade etmeyi seviyorum.	.21*
4	Yanlış anlaşılacağıma düşündüğüm için konuşmayı sevmiyorum.	.47
5	Sözlü Anlatım dersi topluluk karşısında konuşmamı kolaylaştırdı.	.60
6	Konuşurken heyecanlandığım için kendimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanmıyorum.	.38
7	Düşüncelerimizi ifade etmekte en etkili yol sözlü anlatımdır.	.56
8	Topluluk karşısında konuşabilme becerisi kazanmak için Sözlü Anlatım dersi gereklidir.	.50
9	Sözlü Anlatım dersi beden dilini kullanma becerisi edinmemi sağladı.	.53
10	Kendimi sözlü olarak ifade etmek beni rahatlatıyor.	.61
11	Sosyal hayatta başarılı olabilmem için Sözlü Anlatım dersi önemlidir.	.51
12	Meslek hayatımda başarılı olabilmem için Sözlü Anlatım dersinin önemli olduğunu düşünüyorum.	.51
13	Karşımızdaki insanları etkilemek için Sözlü Anlatım dersi gereklidir.	.47
14	Kendimi sözlü olarak ifade edebilmek için Sözlü Anlatım dersine gerek olmadığını düşünüyorum.	.34
15	Kendimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanmıyorum.	.62
16	Duygu ve düşüncelerimi sözlü olarak ifade etmekten hoşlanıyorum.	.48
17	Sözlü Anlatım dersinin kendimi tam ve doğru ifade etmeme yardımcı olduğunu düşünüyorum.	.51
18	Kendimi sözlü olarak ifade etmek bana güven veriyor.	.62
19	Hata yapmaktan çekindiğim için sözlü anlatımdan hoşlanmıyorum.	.54
20	Sözlü Anlatım dersinin bana faydası olduğunu düşünmüyorum.	.39
21	Sözlü Anlatım dersi konuşma kurallarını öğrenmemi sağladı.	.59
22	Sözlü Anlatım dersi konuşma becerisinin geliştirilmesinde etkili değildir.	.56
23	İyi bir öğretmenin konuşma kurallarını bilmesi gerekir.	.36
24	Kendimi sözlü olarak ifade etmek beni rahatsız ediyor.	.67
25	Konuşurken kendimi özgür hissetmiyorum.	.44
26	Sözlü Anlatım dersinde işlenen konuların günlük hayatta bana yardımcı olacağını düşünüyorum.	.54
27	Sözlü Anlatım dersinden keyif alıyorum.	.65
28	Sözlü Anlatım dersinin günlük hayatımıza en çok katkı sağlayan derslerden biri olduğunu düşünüyorum.	.65
29	Güzel ve etkili konuşmayı seviyorum.	.63
30	Sözlü Anlatım dersinde, konuşurken nelere dikkat edileceğini öğrendiğimi düşünüyorum.	.59
31	Sözlü Anlatım dersi sayesinde iyi bir konuşmacı olabileceğimi düşünüyorum.	.59
32	Topluluk karşısında konuşmayı sevmiyorum.	.60

33	Kendimi sözlü olarak ifade etmede yeterli olduğumu düşünmüyorum.	.49
34	Sözlü anlatım derslerinde sıkılırım.	.42
35	Sözlü Anlatım dersine zorunlu olduğu için katılırım.	.42
36	Sözlü Anlatım dersinden zevk aldığım için dersi özlemle beklerim.	.41
37	Sözlü Anlatım dersinde ön plana çıkmaktan sakınırım.	.54
38	Fakülte ders programları arasında Sözlü Anlatım dersi gerekli değildir.	.29*
39	Sözlü Anlatım dersi öğretmen adayları için önemli ve gerekli bir derstir.	.38
40	Sözlü Anlatım dersini almak bir öğretmen adayı için zaman kaybıdır.	.14*
41	Sözlü Anlatım dersi zorunlu olmasa dersi almam.	.34
42	Sözlü Anlatım dersinin haftalık ders saatinin yetersiz olduğunu düşünüyorum.	.14*
43	Sözlü Anlatım dersinin diğer sınıflarda da daha kapsamlı verilmesini isterim.	.34
44	Kütüphanedeki sözlü anlatımla ilgili kitap ve yayınlar ilgimi çeker.	.34
45	Boş vakitlerimde sözlü anlatımla ilgili ürünlerle ilgilenmekten zevk alırım.	.34
46	Sözlü anlatım konulu tartışmaların yapıldığı ortamlarda bulunmaktan zevk alırım.	.56
47	Sözlü Anlatım dersine sadece sınıf geçmek için çalışırım.	.15*
48	Sözlü Anlatım dersine diğer derslere göre daha çok seyerek çalışırım.	.43
49	Sözlü Anlatım dersine çalışmak hoşuma gidiyor.	.29*
50	Sözlü Anlatım dersinde öğrendiğim her yeni konu kendime olan güvenimi artırıyor.	.42
51	Sözlü Anlatım dersi sınavından önce korku ve heyecan duyarım.	.21*
52	Gelecekteki çalışmalarımda Sözlü Anlatım dersine ihtiyaç duyacağım.	.31
53	Sözlü Anlatım dersinin zevkli geçmesinde öğretmenin sınıf içindeki tutum ve performansı etkilidir.	.40
54	Sözlü Anlatım dersinin sıkıcı geçmesinin nedeni öğretmendir.	.14*
55	Sözlü Anlatım dersi hitabet gücümüzü geliştirmektedir.	.53
56	Sözlü Anlatım dersi duygu, düşünce ve hayallerimizi anlatabilmeye katkı sağlamaktadır.	.40

*< .30 olduğu için ölçekten çıkarılan maddeler

*Summary***THE EVALUATION OF THE TEACHER CANDIDATES'
ATTITUDES TOWARDS ORAL SPEAKING AND ORAL
SPEAKING COURSE****Veli Savaş YELOK*****M. Eyyüp SALLABAŞ****

Language, a tool for maintaining transmission of feelings, thoughts and desires, has two dimensions, such as understanding and telling. Talking, which is oral transmission of information, opinions and impressions of the mankind over his life to the opposing person, is within the telling dimension of the language and composing the basic tool of self-expressing. Oral expression has an important position in language training both for society and as a skill. Linguistic rules are not considered much in daily life talking. Therefore, linguistic faults can be found in speaking.

One can see that students can not orally express themselves accurately and fully. This situation might be due to reasons related with them although it might be due to their schools, qualifications of their teachers and other environmental factors. Student's past learning lives cause them to develop positive or negative attitudes towards oral expression. Attitude is the reaction tendency of the individual towards any surrounding factor or object. Attitudes have three elements, such as feelings, thoughts and behaviors.

Attitudes has a very important position in the education process of the individual; because increase of effectiveness of academic process is connected to the positive tendency of the students to school, teacher, courses and other academic elements. It is also being expected that students should be gained a positive point of view towards oral expression within academic process. In this research, behaviors of teacher candidates towards oral expression and Oral Expression course are tried to

---

Address for correspondence: *Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, vyelok@gazi.edu.tr; **Arş.Gör., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü.

be determined. Besides, it is also tried to determine whether gender factor is effective or not on behaviors of the students.

Method of this descriptive natured research is area survey. The aim of this research is to determine the behaviors of teacher candidates towards oral expression and Oral Expression course. Besides, it is also tried to determine whether gender variable had affected the teacher candidates on their behaviors in connection with oral expression and Oral Expression course.

749 teacher candidates from various departments of Gazi University, Gazi Faculty of Education and Vocational Institute for Physical Training and Sports had participated to the research.

In order to determine behaviors of students towards oral expression and Oral Expression course, they had let to write a prose, in which they express their thoughts about oral expression and Oral Expression course, and behavior items are determined from corresponding writings. A preliminary application is made on 103 students to determined 54 behavior items and validity and reliability of the scale is determined.

Cronbach Alpha coefficient, employed for measurement of reliability of Likert type scales, is calculated for determination of internal consistency of our research employed "Oral Expression and Oral Expression Course Behavior Scale". Cronbach Alpha coefficient of the scale is found as $\alpha = 0.71$. This result is showing that scale has reliability. Validity of the scale is determined via factor analysis. Items below .30 are excluded from the scale, and it is seen that scale items are aggregated under two factors during performed second factor analysis.

According to the factor analysis results, factor load values of 30 items are varying between 0.82 and 0.42. Two factors are explaining 32.56 % of overall variance. Overall of the explained variance is 72.64 %. Behavior scale of 30 items, found to be reliable and valid, is applied to the students. Information related with gender of the students are also collected via questionnaire form. It is determined whether gender variable composes a meaningful difference on behavior overall points or not after determination of behaviors of students towards Oral Expression course and oral expression.

Data, collected in connection with aims of the research, are analyzed via using SPSS – 11.5 software and analysis techniques, appropriate for characteristics of the data; and findings are presented and interpreted in form of tables. t test is

applied on data in order to test meaningfulness of the obtained data between two variables.

In connection with the findings, obtained in the research, it is possible to say that teacher candidates have mostly developed a positive attitude towards Oral Expression course and oral expression.

When attitudes towards Oral Expression course are considered; it is seen that students are believing that Oral Expression course has a positive contribution to their professional lives and social lives. Also teacher candidates are not deeming Oral Expression course as a time loss, and they believe to its importance and necessity for both teacher candidates and also impressing opposing people. Teacher candidates are mentioning that course content has a positive contribution to the daily life. When results are considered and compared with other courses, it is also seen that they believe to the necessity of the Oral Expression course. Results of the research is setting forth that teacher candidates believe that Oral Expression course is helping them to express themselves accurately and fully.

Results of the research is showing that students are not disturbed from this obligation, and they might get the course even if it is not obligatory and they are not studying the course just for getting a passing grade.

According to the findings, majority of the teacher candidates mentioned that course thought subjects were maintaining them to learn talking rules and to have self-respect during talking. On the other hand, majority of the teacher candidates mentioned that they did not get bored during Oral Expression courses and did not avoid for being on the front row.

When attitudes of teacher candidates towards oral expression are considered, it is seen that they substantially mentioned to love accurate and impressive talking. According to the results, it is also seen that teacher candidates are mentioning that they feel self confidence as they express themselves orally and they do not fear to be misunderstood while talking.

When findings are considered, it is seen that teacher candidates are mentioning that they feel relieved when they express themselves orally. It is seen that approximately 1/3 of the teacher candidates are showing negative or doubtful attitudes due to getting excited during talking and thinking that they would not be able to fully express themselves. Again 1/3 of the teacher candidates are thinking negatively or doubtfully on their behaviors for not liking oral expression as they do not feel themselves free or hesitate to make faults while talking. Only one third of

the teacher candidates are seeing themselves sufficient for oral expression and love to talk towards society.

As a sub-problem in the research, we tried to determine whether gender of the students have any effect on their behavior points or not. Research findings are showing that gender of the students has no effect on the oral expression and Oral Expression course behavior points of the students.

As a result, most important point in linguistic skills, like in all other skills, is the fact that skills can only be turned into habits with making excessive amount of applications. From this fact, important duties are imposed on the instructors during Oral Expression course. Instructor should form a comfortable speaking environment within the class. Besides the theoretical information of the oral expression excessive amount of application practices should be used, and defects of the students in connection with talking towards society should be removed and talking faults should be corrected without discouraging them.